

Landscapes of Light: the Humble Shall Inherit the Land

(1) מידות ראי"ה ערך גאווה, אות יב-יג

יב. מי שמתאמץ לזכות להסרת הגאווה מלבבו יזכה לאהבת ארץ-ישראל: יג. האוהב את ארץ-ישראל באמת יזכה לשנא את הגאווה:

(2) נתיבות שלום (פרשת דברים)

צריך ביאור מדוע ספר משנה תורה נפתח בפרשת דברים, אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל במדבר בערבה מול סוף גור', שהוכיח אותם על כל החטאים שעשו במדבר, למה לא התחיל בעניני פרשת ואתחנן בה נאמר כל המדרגות העליונות של עבודת ה', [כמו מצות אהבת ה' ויראתו, וכו' תדבק והלכת בדרכיו, ובמיוחד בפרשת ואתחנן שהיא בבחי' הלב של משנה תורה, שכתובים בה עשרת הדברות, וכתוב בה הפסוק שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד שהוא יסוד היהדות ומקור הדביקות בה].

(3) ספר יהושע פרק ב

(א) וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן נֹון מִן הַשְּׁטִים שְׁנַיִם אַנְשִׁים מִרְגְּלִים חָרָשׁ לֵאמֹר לְכוּ רְאוּ אֶת הָאָרֶץ וְאֶת יְרִיחוֹ וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית אִשָּׁה זֹנָה וַשְּׁמָה רַחֵב וַיִּשְׁכְּבוּ שָׁמָּה:

(4) רש"י יהושע פרק ב פסוק א

חרש - חרס, הטעינו עצמיכם קדרות, כדי שתהיו נראין כקדרין.

(5) שחות מוסר (פרשת דברים, מאמר צ')

עד נהר הגדול נהר פרת (דברים א ז), ופירש"י: "מפני שנזכר עם ארץ ישראל נקרא גדול, משל הדיוט אומר עבד מלך, מלך", (וכע"ז איתא בשבועות מז ב). ובבראשית (טו יח) פירש"י, שבאמת היה קטן מכל הנהרות שהרי נמנה לבסוף, ונקרא הנהר הגדול משום שנזכר עם ארץ ישראל. הנה נהר פרת אינו מארץ ישראל, אלא כיון שנזכר עם ארץ ישראל, גדלה חשיבותו עד שקראו הכתוב "הנהר הגדול", וא"כ ק"ו הוא שארץ ישראל גורמת חשיבות לכל הנמצא בה, שזוכה לעליה רוחנית גדולה כשהוא בה. וכמו שאמרו: "זוהב הארץ היא טוב" (בראשית ב יב) – "אין תורה כתורת ארץ ישראל" (ויק"ר פי"ג ה), הרי שאותם לומדי תורה כשלומדים אותה בארץ ישראל תורתן מעולה יותר. וכן

(6) אוצרות צדיקי וגאוני הדורות (פרשת לך לך)

כשחזרו הבית אברהם (מסלונים) מארץ ישראל הביא אתו מאר"י חלה קטנה, ומחמת הדרך ושהייתו זמן רב על האניה והדרכים נתקשתה החלה והיתה קשה כאבן, בשב"ק ציוה ה"בית אברהם" שיצרפו את זה החלה הקטנה לחלה הגדולה והענקית שהעמידו לשלחן ללחם משנה, ובעת השלחן נסתפק ה"בית אברהם" על איזה מהם לברך, אם על החלה הגדולה או על החלה המיוחסת של אר"י, וישב שם הצדיק הרב מנאלחבוק זצ"ל מחסידי היסוד העבודה ושאל אותו ה"בית אברהם" כדת מה לעשות, ענה הרב הלא זה רש"י מפורש בתורה, כי כן על הכתוב האומר (בראשית ט"ו יח) הנהר הגדול נהר פרת, אומר רש"י הלא קטן הוא, אלא משום כבודו של אר"י קוראים לו גדול, על כן אנו רואים שהחלה הקטנה שמא"י חשובה יותר.

(7) ציון ועריה (דף כג-כד) [מאת הרה"ג רב משה וואלפסון שליט"א]

הנה ארץ ישראל נקראת ארץ חמדה בפסוקי נ"ך עמ"ש "וימאסו בארץ חמדה" וכן כתוב "ואתן לך ארץ חמדה" ודרשו חז"ל שחמדה אבות העולם... אבל צריך להבין אומרו רחבה דהא ידוע לכל ישראל על המפה היא קטנה שבכל הארצות והאיך נאמר שהוא רחבה, ובפשטות י"ל לפי מה שאמרו שהוא ארץ צבי שמתפשט כעור הצבי וממילא אין רחבה כמוה. וי"ל עוד דלמשל אם יאמר אדם קניתי קרקע אמה על אמה הלא בוז יבוזו לו כי במה נחשב אמה על אמה לקוני קרקעות, משא"כ אם יאמר אדם קניתי מרגלית אמה על אמה יפליאו זאת למאד כי גדול הוא.

(8) ספר במדבר פרק יג פסוק לא-לב

ויציאו דבת הארץ אשר תרו אתה אל בני ישראל לאמר: הארץ אשר עברנו בה לתור אתה ארץ אכלת יושביה הוא, וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות:

(9) רש"י (שם)

אכלת יושביה - בכל מקום שעברנו מצאנום קוברי מתים, והקדוש ברוך הוא עשה לטובה, כדי לטורדם באבלם ולא יתנו לב לאלו.

(10) ספר ליקוטי מוהר"ן - מהדורא קמא סימן קכט

ארץ אכלת יושביה (במדבר י"ג)...כי טבע האכילה שהמזון נתהפך לגזון, כגון פשהחי אוכלת צומח כגון עשבים, נתהפכין העשבים לחי, כשנכנסין בתוך מעיה. וכן מחי למדבר, פשהמדבר אוכל החי, נתהפך החי למדבר. ולכל מקום שנכנס לשם המזון שנתחלק להאיברים, נתהפך למהות האיבר ממש שנכנס לשם. כגון החלק מהמזון הנכנס להמח נתהפך למח, והנכנס ללב נתהפך ללב, וכן לשאר האיברים. וזהו: ארץ אכלת יושביה פי ארץ הוא בחינת אמונה, כמו שפתיב (תהלים ל"ז): "שכן ארץ ורעה אמונה". וזהו אכלת יושביה, פי כשנכנס לארץ, שהיא בחינת אמונה, נאכל אצלה, הינו שנתהפך למהותה.

(11) ספר תהילים פרק לו

(יא) וענוים יירשו ארץ והתענגו על רב שלום:

(12) ספר השל"ה הקדוש - ספר בראשית - פרשת לך לך תורה אור (ב)

ענין שנשאר שם כנען להארץ הקדושה, אחר שהיתה של ישראל מצינו כמה פעמים שנקראת ארץ כנען. אלא הכוונה כי כנען הוא עבד, גם כנען לשון הכנעה, וזהו קיום הארץ שנהיה עבדי ה', וכשפרקנו עול ולא היינו עבדים לו, אזי עבדים משלו בנו, ועיקר מעלת וקיום הארץ היא בהיותנו נכנעים ועבדים לו.

(13) תלמוד בבלי מסכת ברכות דף מג/ב

אל יהלך בקומה זקופה דאמר מר המהלך בקומה זקופה אפילו ארבע אמות כאילו דוחק רגלי שכנה דכתיב מלא כל הארץ כבודו:

(14) תלמוד בבלי מסכת כתובות דף קיא/א

א"ר ירמיה בר אבא אמר רבי יוחנן כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן העולם הבא.

(15) ספר במדבר פרק יד פסוקים ז-ח

ויאמרו אל כל עדת בני ישראל לאמר הארץ אשר עברנו בה לתור אתה טובה הארץ מאד מאד: אם חפץ בנו ה' והביא אתנו אל הארץ הזאת ונתנה לנו ארץ אשר הוא חלב ודבש:

(16) בת עין (פרשת שלח)

אמנם לכל זה צריכים להשיג תחלה בחינת ענווה. לזה אמר יהושע בן נון "טובה הארץ מאוד מאוד" (במדבר, י"ד ז), לרמז שטובה הוא להשיג לכל הבחינות דקדושה על ידי בחינת "מאוד מאוד הוי שפל רוח" (אבות, ד', ד) בחינת ענווה. יהי רצון שנוכה לזה, אמן כן יהי רצון.

(17) המשך נתיבות שלום (פרשת דברים)

וי"ל...דהנה המדה של הכנעה ושברון לב מביאה את האדם לכל המדרגות הגבוהות ביותר, וכמאה"כ (תהלים נא) לב נשבר ונדכה אזי אלקים לא תבזה. ולאידך מצינו בחז"ל (סוטה ה.) שהתגאה הקב"ה אומר עליו אין אני והוא יכולין לדור, שאפילו אם אדם עבר על כל עבירות שבתורה לא נאמר עליו דבר כזה, רק עם המתגאה אין אני והוא יכולין לדור, כי גיאות היא הדבר המרחיק ביותר מהקב"ה, שרחיקו מן הדביקות בהש"ת ומאהבתו ית"ל...וכן מצינו בענין ארץ ישראל, שירושת הארץ הקדוה שנתן הקב"ה לישראל היא רק בכח הכנעה. כדאיתא בניצוצי אורות על הזוה"ק (ח"ג קנט:), וכן בשל"ה הק' פר' לך, שהארץ נקראת ארץ כנען גם אחרי שניתנה לישראל, לפי שהיא ארץ הניתנת רק לנכנעים, רק מי שהוא לב נשבר ונדכה זוכה להרגיש קדושת ארץ ישראל. וזה היה הפגם המרגלים, כמש"נ כולם אנשים ראשי בני ישראל, דמשמעו שהיו אנשים גדולים מאד אבל חסרונם היה מה שהיו ראשי בני ישראל, שלא היה להם לב נשבר, ע"כ לא זכו לארץ ישראל.

רק טפכם אשר אמרתם לבז יהיה המה יבואו שמה והם יירשוה, כי ארץ ישראל ניתנת רק לנשברי לב ודכאי רוח. וע"כ התחיל משה רבינו את משנה תורה באלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל וגו', שמנה לפניהם את כל החטאים שעברו במדבר בערבה וכו' כדי להביאם לידי לב נשבר ונדכה.

(18) שפת אמת ספר במדבר - פרשת שלח - [שנת תרל"א]

וז"ש בשליחי יהושע חרש שעשו עצמן קדרין כו'. ושמעתי מאמו"ז ז"ל...וז"ש קדרין שכלי חרס אין החשיבות רק התשמיש שבה אבל גוף החרס אינו כלום. וכן ענין הביטול לידע שהוא רק כגרזן ביד החוצב בו ממש. ואינו רק כלי מוכן לעשות רצון השי"ת אבל לא לצרף רצון עצמו כלל.

(19) זוהר חלק א דף קכב/ב

זכאה איהו מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא, כמה איהו רב ועלאה בההוא עלמא, והכי פתח רב מתיבתא, מאן דאיהו זעיר איהו רב, מאן דאיהו רב איהו זעיר, דכתיב ויהיו חיי שרה וגו', מאה דאיהו חושבן רב כתיב ביה שנה, זעירו דשנין חד אזעיר ליה, שבע דאיהו חושבן זעיר, אסגי ליה ורבי ליה דכתיב שנים, תא חזי דלא רבי קב"ה אלא לדאזעיר ולא אזעיר אלא לדרבי, זכאה איהו מאן דאזעיר גרמיה בהאי עלמא, כמה איהו רב בעלויא לההוא עלמא, ע"כ.